

DATA DE
RECEPCIÓN:
31/08/2017

DATA DE
ACEPTACIÓN:
02/10/2017

Estes libros que nós escolhemos:

Contributos para a leitura da obra infantil e juvenil de Alice Vieira

Sara Reis da Silva e João Manuel Ribeiro (orgs.)

Porto: Tropelias&Companhia

Colección Vozes e rostos da literatura infantojuvenil portuguesa

2016, 125 pp.

(ISBN: 978-989-8582-49-2)

ESTES LIVROS QUE NÓS ESCOLHEMOS:
CONTRIBUTOS PARA A LEITURA DA OBRA
INFANTIL E JUVENIL DE ALICE VIEIRA.

Sara Reis da Silva - João Manuel Ribeiro
(Organizadores)

tropelias & companhia

Marta Neira Rodríguez

Escola Universitaria de Maxisterio “Maria Sedes Sapientiae”
(Fundación Universitaria San Pablo CEU-Universidade de Vigo)/
Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades
marta.neirarodriguez@ceu.es

Súmase esta obra colectiva a un número importante de estudos sobre a escritora portuguesa Alice Vieira (Lisboa, 1943), unha clásica contemporánea se temos en conta a definición de *clásico* achegada polo *Dicionario de termos literarios* (<http://www.cirp.gal/pls/bal2/f?p=106:50:1500903420100075738>), froito este dun proxecto de investigación que se realiza no Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades (Xunta de Galicia-Sistema Universitario Galego). Nela acóllense media ducia de excelentes traballos que sitúan e analizan a obra de Alice Vieira no conxunto da Literatura Infantil e Xuvenil portuguesa.

Os responsables da recompilación foron Sara Reis da Silva, profesora da Universidade do Minho e investigadora recoñecida da Literatura Infantil e Xuvenil portuguesa e universal, e João Manuel Ribeiro quen, ademais de profesor, investigador, creador, con xa moito recoñecemento, é editor sensible, como amosa coa colección, na que se insire a monografía que se comenta, “Vozes e rostos da literatura infantojuvenil portuguesa”, colección emblemática na que xa foron publicados estudos sobre autores e autoras imprescindibles na Literatura Infantil e Xuvenil portuguesa, tal

Neira Rodríguez, Marta (2018).

Estes libros que nós escolhemos: Contributos para a leitura da obra infantil e juvenil de Alice Vieira (2016),
Elos. Revista de Literatura Infantil e Xuvenil, 5, "Recensións", 15-19. ISSN 2386-7620

é o caso de Vergílio Alberto Viera, Luísa Ducla Soares, Manuel António Pina, António Mota e João Pedro Méseder.

Iníciase o volume coa “Nota introdutoria”, onde os organizadores sitúan e xustifican a escolla da autora homenaxeada e o xerme dos traballos que se acollen en *Estes libros que nós escolhemos: Contributos para a lectura da obra infantil e juvenil de Alice Vieira* realizados da man de recoñecidos profesores e investigadores do ámbito portugués e galego.

A seguir en “Tributo à luz d’*Os Olhos de Ana Marta: confissões de uma leitora*”, da autoría da profesora da Universidade de Évora Cláudia Sousa Pereira, ofrécese unha análise nova sobre *Os olhos de Ana Marta*, novela publicada pola editorial Caminho no ano 1990. Sousa Pereira achégase “em forma de confissão” á esta obra da autora, que foi moi reseñada e analizada, cualificándoa de case intemporal. Salienta o paso da “posibilidade da confissão como estratègia literária do texto de *Os Olhos de Ana Marta* para a posibilidade do efecto no lector juvenil, adolescente, dessa forma de confidènciacomo impacto gerador de afinidade, logo, de uma maior posibilidade de adesão à proposta literaria” (Sousa Pereira, 2016: 13).

16

Ana Margarida Ramos, tamén destacada investigadora tanto no seu país como fóra das súas fronteiras, en “Metaficción e desdoblamento narrativo en *Caderno de Agosto*, de Alice Vieira”, un dos varios traballos que dedicou a analizar a produción desta clásica contemporánea, despois de situar a Alice Vieira como figura central da Literatura Infantil e Xuvenil portuguesa e de lembrar as razóns desa centralidade, detense no termo *metaficción* e nas vantaxes do seu uso nas obras de cara á formación lectora, así como nos procedementos e recursos dos que bota man (caso, por exemplo, da *metalepse* ou do encaixe de narrativas). A seguir, realiza unha proposta de lectura da novela *Caderno de Agosto*, como reza no título do artigo, publicada por Caminho en 1995, para concluír comentando as características das construcións narrativas que foxen dos modelos tradicionais de organización da trama e das posibilidades de lectura e interpretación que ofrecen.

João Manuel Ribeiro, un dos responsables da publicación do conxunto de artigos que analizan a obra de Alice Vieira, en “Poesia tão perto da gente: a arte poética de Alice Vieira”, achégase, como o seu título anticipa, á produción poética da autora. Detense na antoloxía *O Meu Primeiro Álbum de Poesia* (2007), obra na que a autora é responsable do prefacio e selección e onde pon as bases de quen, sobre e como pode

Estes libros que nós escolhemos:
Contributos para a lectura da obra infantil e juvenil de Alice Vieira

escribirse poesía; para analizar logo, empregando teorías poéticas diversas, comentarios frescos e iluminadores dos poemarios *A Charada da Bicharada* (2008) e *Rimas Perfeitas, Imperfeitas e Mais-Que-Perfeitas* (2009).

Séguenlle a estes traballos dous que se centran na literatura de transmisión oral, nas reescritas e referencias que Alice Vieira vai introducindo en toda a súa produción. Son eles “Heróis de aventura nenhuma na escrita de Alice Vieira”, debido ao profesor José António Gomes, un referente para quen se queira achegar ao estudo da Literatura Infantil e Xuvenil portuguesa e mesmo doutros lugares do mundo. Neste caso destácase a atracción da homenaxeada na súa escrita pola literatura popular e a “sobrevivência de uma memória cultural ligada à imagem mítica do contador de histórias familiar” (Gomes, 2016: 52), dalgún xeito encarnado en diferentes personaxes, como dúas das características da escrita de Alice Vieira que o profesor Gomes vai exemplificando de forma exemplar e moi ben localizadas en moitos dos diferentes textos e personaxes da autora.

Pola súa parte, Sara Reis da Silva, xa presentada e incansable organizadora de eventos e proxectos de investigación que dan visibilidade á Literatura Infantil e Xuvenil nos medios académicos, en “Para leitores aventureiros e valentes”, ocúpase da revisión, reescrita e reelaboración realizada por Alice Vieira de textos da tradición oral. De forma máis concreta Sara Reis da Silva realiza unha interesante análise de *Contos de Grimm para Meninos Valentes* (2009) e de *Contos de Perrault para Crianças Aventureiras* (2011), xa que se detén na forma de reescritura e non deixa á marxe a análise da compoñente visual senón que a analiza.

Péchase o volume co traballo que ocupa máis páxinas “Contributos de Alice Vieira à literatura infanto-juvenil espanhola”, da autoría da profesora da Universidade de Santiago de Compostela Blanca-Ana Roig-Rechou. É de especial interese para a literatura portuguesa, galega e española debido a que sitúa a autora homenaxeada na que denomina “Geração da Resistência”, onde tamén agrupa outros escritores portugueses, tales como Maria Alberta Menéres, Maria Rosa Colaço, Luísa Ducla Soares, Antonio Torrado e Manuel António Pina cos que Vieira comparte moitos trazos en común e moitos dos cales, igual ca esta autora, son cualificados de *clásicos contemporáneos* por ser recoñecidos no seu país e fóra del pola crítica e a academia; ser recoñecidos con premios nacionais e internacionais; ter incluídas partes das súas obras nos planos nacionais de lectura e en seleccións e listaxes nacionais, establecendo as

bases da literatura infantil e xuvenil portuguesa e mesmo influíndo na literatura internacional; ser traducidos e recoñecidos en varias linguas e por participar activamente no devir da sociedade portuguesa.

A seguir Roig-Rechou describe de maneira xeral a produción de Alice Vieira traducida ás linguas de España constituída por: *Rosa, Minha Irmã Rosa*, traducida ao castelán e ao galego; *Lote 12-2º Frente*, con tradución ao galego, castelán e catalán; *Chocolate à Chuva*, con tradución en castelán; *Paulina ao Piano*, traducida ao galego; *Flor de mel*, con tradución ao castelán; *Viajem à Roda do meu Nome*, traducida ao castelán, ao galego e ao éuscaro; *A Lua não está à venda*, con tradución ao galego; *Úrsula, a Maior*, con tradución ao castelán e ao galego; *Os Olhos de Ana Marta*, con tradución ao galego e ao castelán e, finalmente, *Caderno de Agosto*, tamén traducida ao castelán, ao galego e ao catalán.

Baixo os epígrafes “Influências relevantes na literatura espanhola” e “A recepção de Alice Vieira en Espanha” Roig-Rechou detense nas chaves da escrita da autora, entre as que salienta, entre outras, o “realismo intimista”, as estratexias realistas empregadas, a linguaxe próxima ao destinatario e a escolla de formas literarias que lle permiten a representación de forma verosímil; tamén repasa a recepción da produción de Vieira nos xornais e revistas divulgativas do momento que, se ben non é moi abundosa, si cualifica de influínte.

Finaliza co apartado “Notas sobre as características das traducións”, onde fala dos tipos de intervención tradutolóxica e estratexias máis empregadas á hora de traducir a produción de Alice Vieira, e cunhas breves “Conclusões” nas que se destaca a importancia da tradución das obras desta autora ás diferentes linguas do Estado español e mesmo doutros estados, pero en especial ao galego, así como a calidade e innovación das achegas.

O traballo de Roig-Rechou correspóndese, en definitiva, cunha ampla e completa contribución na que a autora amosa un fondo coñecemento da Literatura Infantil e Xuvenil portuguesa, malia a súa especialidade ser a Literatura Infantil e Xuvenil galega; un artigo de referencia e de imprescindible consulta a partir da súa publicación por parte daquela persoa interesada na produción de Alice Vieira traducida ás linguas de España.

Para concluír é de xustiza salientar que *Estes livros que nós escolhemos: Contributos para a leitura da obra infantil e juvenil de Alice Vieira* incrementa a bibliografía teórico-crítica e divulgativa existente sobre a autora e, despois de reler os traballos e parte da bibliografía de referencia que achegaron, podemos afirmar que é unha das monografías imprescindibles para comprender mellor a poética de Alice Vieira e para axudar os mediadores, sobre todo docentes, a seleccionar obras para os máis novos que respondan

Estes libros que nós escolhemos:
Contributos para a lectura da obra infantil e juvenil de Alice Vieira

aos seus intereses e que poidan axudar a instalar o hábito lector. Queda demostrado, en todos os traballos que conforman esta monografía, que as obras de Alice Vieira cumpren a función antedita debido a que case todos os temas que ofrece o lector preocupan os mozos de hoxe e preséntanse cunha linguaxe próxima, achegada, para que gocen e comprendan ao cen por cen.

